Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2025–2026

36 871 Wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 en enkele andere wetten in verband met de uitvoering en implementatie van het EU-Asiel- en migratiepact 2026 (Uitvoerings- en implementatiewet Asiel- en migratiepact 2026)

Nr. 69 **BRIEF VAN DE MINISTER VAN ASIEL EN MIGRATIE**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 juni 2026

Op 31 maart jl. heeft uw Kamer een motie aangenomen van de leden Ceder (CU) en van Dijk (SGP)[1]. In deze motie wordt de regering gevraagd om, in het kader van de uitwerking en implementatie van het Europees Migratiepact, te onderzoeken op welke wijze vrijwillige terugkeer ten aanzien van alle vormen van verschillende verblijfstitels verder gestimuleerd kan worden en daarbij expliciet in te gaan op de voorwaarden waaronder financiële prikkels een effectieve en verantwoorde bijdrage kunnen leveren.

Het kabinet onderschrijft het belang van terugkeer in het algemeen en de ondersteuning van vrijwillige[2] terugkeer in het bijzonder. De inzet is om personen zoveel mogelijk te stimuleren om Nederland vrijwillig te laten verlaten. Vrijwillige terugkeer is relatief eenvoudig te organiseren en inzet van bijvoorbeeld politie en KMar of van vreemdelingenbewaring zijn in de meeste gevallen niet nodig. Voor personen die nog in afwachting zijn van een besluit op hun asielaanvraag voorkomt vrijwillige terugkeer ook dure procedures bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en de rechtbanken. Vrijwillige terugkeer is hierdoor vele malen goedkoper dan gedwongen terugkeer.

Het Nederlandse beleid ten aanzien van (het stimuleren van) vrijwillige terugkeer heeft over de afgelopen decennia verschillende ontwikkelingen doorgemaakt. Sinds 1991 kent Nederland het zogeheten «Return and Emmigration Assistance from the Netherlands» (REAN) -programma. Binnen dit programma, dat wordt uitgevoerd door de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM), kan in beginsel iedereen die wil terugkeren ondersteuning krijgen in het wegnemen van praktische belemmeringen. Het kan hierbij gaan om personen met een lopende of afgewezen asielaanvraag, met een (asiel)vergunning, personen van wie

[1] Tweede Kamer, vergaderjaar 2025–2026, 36 871, nr. 67

[2] In de overheidscommunicatie en publicatie wordt in de regel zelfstandige terugkeer gebruikt.

kst-36871-69
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2026

de reguliere verblijfsvergunning is verlopen of beëindigd of personen die nooit verblijfsrecht hebben aangevraagd. Daarnaast zijn er diverse programma's om te helpen bij herintegratie in het land van herkomst. Daarbij waren de zogeheten herintegratie-regeling project terugkeer en de vorming van de Dienst Terugkeer en Vertrek in 2007 belangrijke mijlpalen. Nederland heeft samen België ook het initiatief genomen tot het versterken van de Europese samenwerking op het terrein van terugkeer en herintegratie. Dit initiatief heeft geleid tot het huidige European Reintegration Programme (EURP) dat wordt uitgevoerd door Frontex.

De herintegratieondersteuning varieerde van een financiële bijdrage tot ondersteuning in natura of een combinatie daarvan. Ook is er gevarieerd met de hoogte van de bedragen voor terugkeer- en herintegratieondersteuning, zoals het begunstigende beleid voor derdelanders met een tijdelijk verblijfsrecht voor Oekraïne[3]. Voor beide doelgroepen heeft dit geleid tot een (beperkte) verhoging van de terugkeer naar de landen van herkomst.

Omdat vrijwillige terugkeer de geprefereerde terugkeeroptie is, is hier regelmatig onderzoek naar verricht. De Universiteit van Leiden heeft in 2016 onderzoek gedaan naar de rol van financiële ondersteuning bij de terugkeerbeslissing.[4] Daarin wordt geconcludeerd dat het merendeel van de respondenten, namelijk 81%, zonder terugkeerondersteuning financieel niet in staat is om vrijwillig terug te keren. Dit betekent dat financiële ondersteuning een belangrijk en ook een noodzakelijk instrument is om mensen terug te laten keren. In een onderzoek van het Europees Migratie Netwerk (EMN)[5] is geconcludeerd dat de in natura ondersteuning meer invloed blijkt te hebben op de beslissing om terug te keren. Het gaat dan om terugkeerondersteuning in de vorm van counseling, medische assistentie, logistieke en juridische ondersteuning en het bieden van verblijf, gezondheidszorg en voedsel.

IOM heeft recentelijk onderzoek verricht naar de terugkeermotieven van Syriërs in Nederland[6]. Uit dat onderzoek komt naar voren dat voor personen die vrijwillig willen terugkeren vooral de (veiligheids)situatie en de sociale-economische omstandigheden in het land van herkomst belangrijk zijn. Ook het Migration Policy Institute (MPI) heeft in opdracht van het Wetenschappelijke Onderzoeks- en Documentatie Centrum (WODC) onlangs onderzoek[7] gedaan naar de inzet van «counselling» en herintegratieondersteuning. Het via «counselling» goed informeren van de vreemdeling en het bieden van terugkeer- en herintegratieondersteuning hebben ook een positief effect op de terugkeerbeslissing maar wel in meer beperkte mate dan bijvoorbeeld de situatie in het land van herkomst.

Het stimuleren van vrijwillige terugkeer is en blijft een belangrijke prioriteit van het kabinet. Om, naast het reeds bestaande onderzoek, beter en meer inzicht te krijgen in de dynamiek van vrijwillige terugkeer, is het EMN reeds gevraagd om onderzoek te doen naar de terugkeer- en herintegratieondersteuning binnen andere Europese lidstaten. In dit onderzoek wordt andere lidstaten gevraagd welke ondersteuning zij bieden, waarom en aan wie, met als doel om hieruit lessen te kunnen

---

[3] Tweede Kamer, vergaderjaar 2022–2023, 19 637, nr. 3004

[4] Waar een wil is, maar geen weg, Cnossen, Marlous, 2016

[5] Incentives and motives for voluntary return, EMN, maart-april 2022

[6] International Organization for Migration (IOM), September 2025. Reconsidering «Home»: Aspirations and Intentions of Syrians in the Netherlands in the Context of Syrian Political Transition. IOM, Geneva

[7] To leave or stay? Examining the role of counselling and reintegration assistance, Sohst, Le Coz, Beirens, MPI, oktober 2025

trekken voor Nederland. Dit onderzoek sluit daarmee goed aan bij het verzoek van uw Kamer.

De resultaten van dit onderzoek worden naar verwachting in de loop van 2027 verwacht. Ik zal uw Kamer te zijner tijd hierover informeren. Ik ga er vanuit dat met dit onderzoek aan de in de motie gevraagde tegemoet is gekomen.

De Minister van Asiel en Migratie,
G. van den Brink